

Foredrag i Søe-Lieutenant Selskabet

1 mar 1960.

FORPØLIGT

Mine herrer!

Jeg vil gerne indlede med nogle bemærkninger, der skulle bidrage til i nogen grad at klare begreberne med hensyn til hvad jeg siger og hvad jeg ikke siger ved denne lejlighed. Jeg er vel et menigt medlem af Selskabet, men jeg har også mit ansvar som chef for kystflåden.

Derfor indledningsvis lidt om CH KFL's stilling.

CH KFL er som almindelig bekendt idag ikke blot en national chef, men er tillige udpeget til at være FOD, altså en NATO-chef. Ifølge loven og de officielle dokumenter er det ganske vist stadig CH SVN, der er FOD, men CH KFL har i en årrække været udpeget til og under alle større NATO-øvelser virket som FOD i dennes War Headquarter i bunkeren i Havreballeskoven.

Siden sidste sommer har han hertil i følge særlig ordre fra SVK overtaget det praktiske arbejde med at udforme FOD's EDP, dog således at han ikke er ansvarlig herfor, men kun indsender forslag hertil til SVK.

Dette vil formentlig blive ændret, når den nye forsvarslov er vedtaget, idet der da foreligger hjemmel til at overdrage CH KFL ansvaret for den operative planlægning for de tildelte styrker og i fredstid tillige for deres beredskab og operative uddannelse.

Han skulle herefter i højere grad få selvstændige beføjelser som FOD og blive direkte ansvarlig for krigsplanlægningen, og herved få en stilling omtrent som chefen for flyvertaktisk kommando allerede har.

Ikke mindst i kraft af denne stilling som NATO-commander må CH KFL efter sin opgave blive den umættelige.

Han må - vel endda i højere grad end SVK - principielt blive den onde ånd, der stiller stadige krav om flere skibe og bedre skibe, om mere og bedre personel og om flere udrustninger af egentlige krigsenheder.

Han præsenterer også sine ønsker om et bedre communicationsapparat, et velsmurt forsyningsmaskineri og en kommandoorganisation, der primært er tilpasset krigstidsopgaven; alt fortrinsvis begrundet ud fra operative hensyn, menende at alt andet må indordne sig herunder.

Men - et stort men - det må være lige så klart, at han må indordne sig under det praktiske livs love, han kan ikke-som unge ~~idealistisk-indstillede~~ officerer har en vis hævdvunden ret til - leve i ønskedrømme^{nes} verden, hvad er en nok så nærliggende fristelse i det lille land, hvor den økonomiske evne er så stærkt begrænset; han må - som SVK - affinde sig med noget, der er væsentligt mindre end hvad de rent militære krav iøvrigt måtte føre til.

Han må også gå på akkord ud fra ^{mange} andre hensyn, eksempelvis det, at fredstidens arbejde skal kunne udføres på tilfredsstillende - herunder ikke mindst økonomisk - måde.

Dette må dog ikke misforstås derhen, at han nødvendigvis skal antage samme bedrøvelige skikkelse som Adam Homo, da han opgav idealet.

Når jeg i det følgende skal give essensen af KFL's erfaringer fra de senere års øvelser, vil jeg fortrinsvis holde mig til de større øvelser, som regel NATO-øvelser, hvor søværnet har virket som en helhed, og hvor det i størst mulig udstrækning har været tilstræbt at give øvelserne en krigsmæssig karakter.

Højdepunktet i så henseende var den store NATO-øvelse BROWN JUG i efteråret 1957, som skulle være det indtil nu bedste udgangspunkt for at opstille et erfaringsgrundlag for søværnets anvendelighed i krigstid, især fordi man under denne øvelse i hovedkvarteret spillede næsten alle FOD's krigstidsfunktioner. Men erfaringerne er ført á jour bl.a. ved de under øvelse FRESH WATER i september 1959 opnåede.

Først kommandoorganisationen.

a. FOD's krigshovedkvarter i Århus er som bekendt ikke aktiveret i fredstid. Der foreligger derfor en detaljeret plan for en hastværksoverflytning af CH KFL med krigsstab fra København til Århus; selvom denne plan gennemføres gnidningsfrit og er blevet prøvet flere gange, siger erfaringerne, at hovedkvarteret ikke kan virke fuldt tilfredsstillende før efter ca. 48 timers forløb, særlig af communications-hensyn.

Når NATO's krigsplanlægning ubetinget forudsætter "little or no ^{or} working!" er dette klart utilfredsstillende. FOD bør med en væsentlig del af staben allerede i fredstid være på stedet.

En sådan overflytning er da også forlængst tiltrådt af alle ansvarlige autoriteter, forsvarsministeriet inkluderet, men er hidtil ikke blevet ført ud i livet af politiske grunde.

Nu allersenest er denne sidste hindring, såvidt det er mig bekendt, også bortfaldet, da der er iværksat en detailprojektering af de udbygningsarbejder, der skal udføres, før CH KFL og stab kan overføres til Århus, idet han formentlig samtidig hermed overtager overvågningstje-

nesten og således også herved får forbedrede betingelser for umiddelbart at overgå fra fredstids- til krigstidsopgaven.

Intil dette er sket fyldest, må erfaringerne føre til den konklusion, at blot de første tegn på en stærkere spænding mellem Øst og Vest bør medføre en overflytning af FOD og stab, eller dog i det mindste en fuld aktivering af communications-apparatet, hvorhos dog bemærkes, at samtlige NATO's og en stor del af de nationale land-lines først bliver aktiveret ved overgangsberedskab.

b. Kommandoorganisationen iøvrigt.

Medens FOD førhen var den eneste maritime chef i Østersø-området, er der efter Vesttysklands indtræden i NATO sket det, at der optræder en tysk Naval Commander ved siden af FOD; hans NATO-betegnelse er COMNAVGERBALT - på tysk BSO.

Disse to sideordnede chefer, FOD og BSO's operative virksomhed koordineres og ledes efter den bestående ordning af en fælles chef, der engang med tiden skal hedde COMNAVBALTAP, men som hidtil har været benævnt COMNAVNORTH (Århus) og under øvelser har virket fra FOD's H.Q., men som nu senest har udviklet sig til COMNAVNORTH (Karup).

Erfaringerne fra øvelserne i 1959 kan resumeres derhen, at denne organisation, der stadig bedømmes som en midlertidig ordning, kan virke nogenlunde tilfredsstillende; rapporterne peger især på, at samarbejdet mellem FOD og BSO har været særdeles tilfredsstillende, idet disse to chefer med OPCON over deres respektive styrker i alt væsentligt har kunnet løse den foreliggende fælles opgave uden at benytte COMNAVNORTH (Århus) som afgørende myndighed. Samarbejdet gav sig særligt udtryk ved at man i området SE for Sjælland - Area of mutual interest - choppede styrker

til hinanden, således at der kun var een OTC i eet og samme område.

Med denne nye organisation og med en stadigt voksende vesttysk capability må man erkende, at stillingen som FOD aftager i betydning, idet han allerede nu ikke mere er det ene led i JCOC.

FOD er med andre ord i visse henseender gået et skridt ned i kommandokæden, og hans virkeområde vil, når den vesttyske Østersøflåde i løbet af få år har overfløjet de danske styrker, aftage yderligere, bl.a. derved at BSO fortrinsvis vil få OPCON over styrkerne i 'area of mutual interest', ligesom han med en større u-bådsstyrke formentlig også vil få OPCON over samtlige u-både, altså blive en COMSUBALT.

Dette må antagelig til sin tid føre ^{overvejelser om} til ^{en} ændring af vor nationale organisation, som i øjeblikket planlægges efter den linie at bevare en nordlig og en sydlig marinekommando med underlagte sødefensionsafsnit.

At FOD's stilling aftager i betydning forekommer mig mindre betydningsfuldt, når det sammenholdes med, at man kan imødesee opbygningen af en samlet maritim NATO-styrke i Østersøen, af en sådan størrelse, at betingelserne for i al fald at kunne dæmme op for den russiske overmagt er ganske væsentligt forbedret.

Inden jeg går videre vil jeg gerne fremdrage et forhold, der forekommer mig så betydningsfuldt, ja vel aldeles afgørende for hvad man med rette kan uddrage af erfaringer fra de afholdte øvelser:

For alle større NATO-øvelser er der på forhånd i al fald i hovedlinierne udarbejdet planer for hvorledes

"Orange Commander" eller "agressor" vil optræde som regel udstrakt over en periode på 4 å 6 dage.

Disse operationsplaner er selvfølgelig opbygget ud fra en intelligence, der ikke skønnes at være alt for afvigende fra hvad man må forvente i krigstid, de skal have en vis karakter af realisme.

Det er imidlertid min opfattelse, at man som regel opbygger et øvelsesgrundlag, som kan give grundlag for alvorlige fejlslutninger af forskellig art. Dette må dog ikke opfattes som en kritik af planlæggerne, af praktiske grunde har de ikke store muligheder for at vælge andre end de i øvelserne anvendte operationsplaner.

Fejlslutningerne kan fremkomme af bl.a. følgende grunde:

a. For det første tilgodeser man kun i beskednen grad kravet om "no warning"; alle implicerede er vel forberedt allerede fra det øjeblik, hvor de bindstærke værker om øvelsen udgives fra de forskellige højere kommandoorganer; man er særligt agtpågivende overfor skibenes materielle status, og man afholder opvarmningsøvelser. Man må derfor støtte og yderligere udbygge øvelserne af QUICK TRAIN"-typen, idet man herved bedre får afsløret mangler af den ene eller den anden art, dog særlig i beredskabsmæssig henseende.

b. For det andet er "agressor" alt for svag; dette gælder i udpræget grad det maritime spil. Ruslands overordentlig store overmagt i Østersøen er ikke kommet og kan ej heller komme til udtryk på en blot nogenlunde realistisk måde.

Ikke mindst i de seneste år har denne side af sagen ikke været tillagt tilstrækkelig vægt; senest under øvelse "FRESH WATER" var de fjendtlige overfladestyrker

så små, at det er udelukket, at anvende øvelseserfaringerne som udgangspunkt for at vurdere om egne dispositioner har været rigtigt anlagt. Og 'orange' u-både er en sjælden foreteelse.

Eksempelvis har supponeret udlægning af miner i Sundets S-lige del fundet sted efter "General Alert" 3 å 4 nætter i træk uden at være blevet stoppet af øvelsesledelsen; en anden ting er, at det at lade en øvelse forløbe således iøvrigt er velbegrundet ud fra mange andre hensyn, bl.a. at skibene skal sejle, men det rummer som sagt store muligheder for urigtige konklusioner.

Længere tilbage i tiden har man søgt under sådanne øvelser at lade de få levende "agressor"-enheder hver repræsentere et flertal af enheder, og man har ved andre lejligheder formeret større formationer af papirskibe, men begge disse former egner sig dårligt til et taktisk spil; de er jo ikke på PPI'en, og kan ikke give chefer eller O-rums besætningerne nogen træning.

Jeg erindrer således en øvelse, hvor den første fjendemelding var en styrke på ca. 25 MTB og MKB, der med høj fart stod op i Sundet omsejlende egne MTB'er deployeret i waiting positions S for Møen.

Det forekommer mig, at man bør lægge mere vægt på denne side af sagen, og dette i særdeleshed fordi der opstår mulighed for at drage konklusioner både hvad angår det rent operative som om skibstyper, der næppe kan holde.

c. Jeg skal endelig pege på et tredje forhold, der har direkte relation til det sidst omtalte.

Det forekommer mig, at der under de afholdte øvelser er for ringe variation i aggressors courses of action. Man er

for utilbøjelig til at tage i betragtning, at der for den initiativtagende - ved en krigs begyndelse altså agressor - er mange fremgangsmåder at vælge imellem.

Vil et angreb mod det dansk-tyske område forme sig som en større invasionsstyrke, opbygget i en baltisk havn, der med en solid eskorte forcerer sig frem til landgangssteder på Sjælland eller i Slesvig og først vil være fremme på D+1, 2 eller 3 ?

Eller vil agressor med sine jagere og motortorpedo- og kanonbåde straks på H-hour foretage hurtige sweeps frem til Kielerbugten, til Drogden og til linien Korsør - Nyborg ?

Eller vil han indledningsvis spærre Kadetrenden og således sikre sin flanke mod Vest og samle kræfterne om en hurtig erobring af Sjælland ? Eller modsat først sikre sig Jylland - Fyn og Storebælt og isolere Sjælland, som så automa-
tisk bliver modent til kapitulation ?

Og hvis han vælger det første alternativ, Sjælland, om han da med store ^{og vel} spredte styrker vil rette sit angreb direkte mod Københavns ^{området} der som brohoved i al fald har den fordel, at det næppe udsættes for atomangreb fra allieret side.

Endelig kan man også tænke på den mulighed, at han angriber over det hele på een gang straks, og vi står over for en overrumplingssituation som den 9/4 1940.

I denne sammenhæng vil jeg også gerne fremdrage et andet forhold, som er blevet belyst under øvelserne, nemlig spørgsmålet om krigshandlingerne i krigens allerførste fase.

Vi ved, at vor politik er defensiv, det er ikke NATO, der løsner det første skud.

Spillet er derfor hyppigt blevet lagt op efter følgende mønster:

Egne 'blå' maritime styrker er deployeret til visse udgangspositioner, minelæggerne f.eks., tæt ved begyndelsespladsen for den første mine, medens kystbefæstningsanlæggene har fingeren på aftrækkeren, men der er udtrykkelig stadig ingen krig.

Agressor møder så pludselig op f.eks. med en styrke af jagere og MTB eller MGB og placerer sig tæt ved vore styrker, f.eks. ved vore minelæggere, i visse tilfælde fremskudt langt op i vore farvande, f.eks. til linien Korsør - Nyborg, og krigstilstand indtræder så ved at agressor åbner ilden mod vore styrker.

Erfaringer i egentlig forstand kan næppe drages af øvelserne, men jeg erindrer, at vi under en af de større øvelser så sobert og nøgternt som det nu var muligt søgte at anslå vore tab ved et sådant handlingsforløb og kom til det resultat, at henimod 1/3 af de implicerede 'blå' styrker skønnes at ville være blevet gjort operationsudygtige eller gået tabt i disse en krigs første timer på grund af dette handicap.

At vore skibschefer skål være overordentlig hurtigt reagerende i en sådan situation er en klar "lesson learned", men yderligere påpeger det den ubetingede nødvendighed af et meget nært og sikkert virkende samarbejde mellem egne komponenter, det vil sige minelæggerne, dækningsstyrken og evt. kystbefæstningsanlæg.

Erfaringerne herom er langt fra gode, rapporterne fra øvelserne påpeger et utilfredsstillende samarbejde.

Med disse erfaringer som baggrund er der derfor efter aftale mellem SMK og KFL nu indledt en øvelsesrække, der skulle føre frem til en bedre løsning af disse forhold i fremtiden, så rapporten fra den kommende store NATO-øvelse BONE DRY i september d.å. i det mindste skulle kunne indeholde en ud-

talelse om en betydelig forbedring.

Som allerede sagt forekommer de afholdte øvelser at være vel stereotype og kan føre til urigtige "lessons learned" om deployeringer og andre forsvarsforberedelser.

Af det her nævnte, der vel ikke i sig selv kan betegnes som et erfaringsgrundlag, synes det mig imidlertid berettiget at drage den konklusion, at vi bør være meget forsigtige med hensyn til at lægge os fast på en bestemt opfattelse af hvordan agressor vil optræde; vi må være årvågne overfor andre muligheder end de i øvelserne anvendte og så håbe, at vore intelligence-kilder i sidste øjeblik kan give så megen vejledning, at det er muligt at udnytte vor styrke på en sådan måde, at vi får maximum af resultater overfor fjenden.

Disse forhold har også en refleks på hele søværnets opbygning og på valg af skibstyper.

Dette sidste spørgsmål skal jeg dog ikke tage op, da det allerede har været behandlet ved et tidligere møde i Selskabet.

Et par generelle bemærkninger herom vil dog være naturlige i denne sammenhæng.

Foretager man sit valg af skibstyper ud fra en enkelt af de nævnte "courses of action", kan man let komme galt i byen, men vil man forme sit søforsvar med henblik på alle de mange alternativer, kan man ikke overkomme det.

Det helt rigtige valg af skibstyper er kun muligt hvis man kender agressors operationsplaner, og det gør man ikke.

Man kan også gøre sig klart, om man bygger på en offensiv eller en defensiv strategi.

Som forholdene er, anser jeg det for udelukket at lægge op til den offensive strategi, den russiske overmagt i

Østersøen til søs og i luften er så stor, at dette er udelukket endnu i mange år.

Med den tyske Østersøflådes opståen og videre udbygning i de kommende år vokser muligheden for offensiv optræden, men det må så gøres op, om det ikke er naturligt at foretage en vis begrænset rollefordeling mellem danske og tyske styrker, således at vi fortrinsvis tager os af de indre linier, og det i potentiel ca. 10 gange så stærke Vesttyskland ofrer kræfterne på de kostbare slagstyrker, bl.a. en jagerstyrke til ca. 150 mill. kr. pr. stk..

Når jeg siger en vis rollefordeling, sigter det til, at vi efter byggeprogrammet dog er med på den offensive side med både u-både og MTB'er.

En sådan tanke om rollefordeling er iøvrigt ~~hverken min, ej heller~~ ^{ikke} er den ny, idet den allerede for år siden er kommet til udtryk i SHAPE under betegnelsen integration of NATO-forces. Måtte jeg hermed have bidraget til at belyse hvor uhyre vanskeligt det er at forme et nybygningsprogram, og lad mig med henvisning til min indledning, gående ud på at se tingene i de rette proportioner, afslutte dette kapitel med at sige, at jeg trods min alder endnu har dagdrømme, hvor jeg eksempelvis deployerer danske u-både med raketter med atomladninger til positioner, hvorfra de umiddelbart efter et angreb på Danmark kan tilintetgøre de russiske flådebaser.

Men i nøgtern tilstand er det mig ~~klart en tåbelig-~~ ^{side løst} ~~hed~~ at tænke på en realisation af en sådan tanke, iøvrigt ved jeg også, at denne opgave er tænkt løst på anden måde; rollen er givet til en anden NATO-komponent.

Communications.

Er det udfra en operativ tankegang en nødvendig betingelse at have en god og enkel kommandoorganisation, er kra-

vet om et førsteklases communications-apparat et sine qua non: En kommanderende, der ikke ved hvad egne og fjendtlige styrker foretager sig, eller hvor de er, eller som ikke kan give direktiver eller ordrer og vel at mærke i tide, er lidet værd.

Inden jeg går over til erfaringsmaterialet, finder jeg det imidlertid hensigtsmæssigt at give nogle ^{rent faldende} oplysninger om FOD's communications-organisation.

FOD's communication omfatter dels kabelforbindelser og dels radioforbindelser.

1. a. Den ophængte plan viser NATO-communications landlinier fra FOD WHQ. De optrukne linier er telefonforbindelser, medens de punkterede er fjernskriverforbindelser, disse er med undtagelse af forbindelsen til COMNAVSCAP og COMNORSEACENT alle forsynet med on-line kryptoudstyr.

Nationalt etablerede kabelforbindelser, telefoner og fjernskrivere, er ikke vist af hensyn til overskueligheden.

De myndigheder, der på planen er vist med en cirkel omkring, er alle abonnenter på den danske plotring; COMNAVGER-BALT dog først fra Simple Alert.

Herudover har FOD direkte fjernskriverforbindelser og telefonforbindelser med SVK, FTK, Vestre landsdelskommando, MK'erne, FTF samt visse havne med NCS-officerer. Hertil kommer et antal telex-fjernskrivere med nummeropkald og 2-3 centraltelefoner.

Med de interne fjernskrivere er det samlede antal maskiner i fjernskriverrummet 18, og det samlede antal telefonfjernledninger er 30.

b. FOD's radioforbindelser varetages af FLR ÅRHUS, hvis radiostation er ~~en~~ integrerende del af FOD WHQ. Radiofor-

bindelsen omfatter: Broadcast

Ship/Shore forbindelser

Coastal Common

Intern forbindelse mellem flåderadiostationer (reserve

og endelig lokale havnefrekvenser.

Det skal her tilføjes, at FOD disponerer over en transportabel nød-radiostation, der kan betjene Broadcast og Coastal Common, men endnu ikke prøvet under øvelse.

Radioreserve (radio-back up) for kabelforbindelsen som sådan eksisterer ikke.

NATO baserer sig primært på kabelforbindelser med anvendelse af eksisterende nationale linier (P og T's kabler). I de senere år har P og T dog oprettet et stadig større antal radiokædeforbindelser som erstatning for eller supplerende af kabelforbindelser, men regulære punkt-til-punkt militært ejede og militært betjente radioforbindelser er fortsat ^{et} unønsket ønske (udenfor rækkevidde).

2. Øvelse BROWN JUG var kommunikationsmæssigt den hidtil største NATO-øvelse, man har deltaget i med FOD WHQ bemandet.

Erfaringerne fra denne øvelse for så vidt angår FOD's kommunikationer kan sammenfattes til følgende:

- a. for lidt kommunikationspersonel
- b. at der bør indføres et fælles kryptosystem for alle skibe
- c. at der bør indføres om-line kryptoudstyr på alle operative landforbindelser (fjernskrivere)
- d. at plaindress procedure bør kunne anvendes i forbindelse med NATO HIGH grade cryptosystemer

- e. at antallet af signaler bør reduceres betydeligt,
- f.eks. ved at så mange ordrer som muligt bliver givet pr. telefon, forsåvidt klassifikationen tillader det
- f. man påpegede nødvendigheden af at FOD's COMCENTER blev bemanded konstant i fredstid, hvorved man vil undgå den uheldige periode umiddelbart efter SIMPLE ALERT, hvor overflytningen fra København finder sted.

3. I året 1958 var FOD WHQ kun bemanded med nøglepersonel under øvelserne, hvorfor man ikke indhentede yderligere erfaringer.

4. I 1959 var FOD WHQ bemanded 3 gange, nemlig under øvelserne TOPWEIGHT, FRESH WATER og SIDE STEP.

Disse øvelser var imidlertid ikke øvelser af samme omfang som BROWN JUG, idet

TOPWEIGHT var en speciel ATOMIC-øvelse

FRESH WATER var en NAVALOPERATION's-øvelse uden deltagelse af Intelligence, Logistic og NCS og

SIDE STEP var en special LOGISTIC og NCS-øvelse.

Til gengæld optrådte COMNAVGERBALT for første gang aktivt i disse øvelser med hovedkvarter i Kiel og senere i Flensburg.

Ligeledes opholdt de to Flag Officers foresatte, COMNAV NORTH, sig for første gang i FOD WHQ.

5. Hvis man ser på erfaringerne fra BROWN JUG sammenholdt med øvelserne i 1959, kan følgende forbedringer konstateres:

Spørgsmålet om: a) for lidt kommunikationspersonel

b) for få om-line forbindelser

c) for mange signaler

er i og for sig ikke blevet løst, men en væsentlig forbedring

kunne spores derigennem at

- a) det forhåndenværende kommunikationspersonel var bedre i stand til at klare trafikken, idet
- b) NATO-forbindelser (med undtagelse af 2) nu var forsynet med on-line krypto udstyr, og
- c) at antallet af signaler var noget reduceret.

Med hensyn til kryptografering af kaldesignaler forsøgte man med held at anvende særlige taktiske kaldesignaler, som man gav en vis beskyttelse ved at foretage en daglig omsætning af kaldesignalerne.

Derimod lykkedes det ikke i 1959 at fremskaffe ADONIS kryptoudstyr i tilstrækkeligt omfang til at HAGELIN-maskinen helt kunne udgå. Bemandingen af FOD COMCENTER i fredstid er som bekendt heller ikke blevet en realitet (endnu).

6. Øvelserne i 1959, specielt øvelse FRESH WATER gav os iøvrigt følgende erfaringer:

- a. Radio back up mellem FOD, COMNAVGERBALT og COMNAVNBORTH (Karup) er ønskelig.
- b. Der må foretages en simplificering (koordinering) af radiokommunikations-organisationen i Østersøen, hvis danske og tyske styrker skal kunne operere hurtigt og sikkert sammen. Denne koordinering omfatter
 1. visse fælles frekvenser
 2. en simpel og effektiv CHOP-procedure
 3. fælles taktiske kaldesignaler
 4. fælles electronic warfare policy.
- c. Det er stadigvæk ønskeligt at flytte til Århus i fredstid.
- d. Konference-kredsløb, det vil sige on-line-fjernskriverforbindelse mellem de kommanderende blev anvendt med

held. Etableringen af disse forbindelser er imidlertid om man så må sige illegal, idet NATO ikke godkender sådanne forbindelser, selv om der måtte være behov herfor. Dette er i første række et økonomisk spørgsmål.

- e. Plotringen introduceredes for første gang i NATO-øvelser og var en afgjort succes, ikke mindst da man under FRESH WATER tillige benyttede ringen til at rundsende modtagne fjendemeldinger og air raid warning. Sådanne meldinger er nu hos samtlige plotringsabonnenter på mindre end 3 minutter efter at de er modtaget af FLR ÅRHUS.

7. Under 1960-øvelserne er det hensigten
- a. at foretage en ændring af radiokommunikations-organisationen, der skal give forbedrede muligheder for dansk/tysk samarbejde, *ikke*
 - b. udelukkende at anvende ADONIS,
 - c. at indøve en ny CHOP-procedure,
 - d. at anvende og vurdere betydningen af (dansk/tysk) taktiske kaldesignaler, BALTIC TACTICAL CALLSIGN BOOK, som forventes indført i søværnet ca. 1/8 d.å.,
 - e. at forsøge at reducere antallet af INFO-adressater på signaler,
 - f. at reducere signalteksternes længde,
 - g. i højere grad end før at anvende Low Grade Code (AMSP 258) + dansk Annex,
 - h. eventuelt at afprøve FOD's nødradiostation,
 - i. at indføre en fælles dansk/tysk electronic warfare policy.

8. Tilbage står stadigvæk ønsket om on-line kryptoudstyr på nationale fjernskriverforbindelser; materiel hertil er bestilt af SVK, men det kan allerede nu siges, at man ikke vil kunne nå at få de nødvendige bevillinger, materielleleverancer og materielopstillinger gennemført inden efterårsøvelserne, hvilket meget må beklages.

9. Jeg vil gerne afrunde disse bemærkninger om communications med at understrege, at erfaringerne viser, at det tager ikke mindre end $2\frac{1}{2}$ á 3 timer at få et cryptet signal igennem fra FOD til nærmeste underlagte myndighed. Skal et direktiv eller en ordre først igennem endnu en k-myndighed før det når den endelige adressat, forøges ekspeditionstiden så meget, at der er stor risiko for at ordren er forældet, før den når frem.

Identification.

Spørgsmålet om identification er nok så vanskeligt og kan næppe siges endnu at have fundet en tilfredsstillende løsning.

Som bekendt er der nu installeret egentligt IFF-materiel i en del af KFL's enheder. Som det eksisterer og anvendes foreligger der imidlertid mulighed for at en fjende kan interferere i systemet, hvilket medfører, at dets værdi i al fald i visse tilfælde er tvivlsom eller værdiløs. EFL har imidlertid sagen under behandling og mener, at der antagelig kan findes frem til en teknisk fremgangsmåde ved benyttelsen, der skulle gøre det mere sikkert virkende.

Man må derfor fortsat også basere sig på visuel identifikation; som bekendt har imidlertid også denne form sine mangler.

Øvelserne giver kun et meget begrænset grundlag for at fastlægge en policy, også fordi øvelsesfarvandene som regel er så stærkt trafikerede af anden skibsfart.

Jeg mener dog, at man kan drage den slutning, at hovedmidlet til at sikre sig hvem der er ven og hvem der er fjende er udelukkelsesprincippet.

Hvis man i alle enheder lægger den største vægt på vedvarende at have kontrol med, hvor egne enheder er, hvilket iøvrigt er påkrævet af almindelige taktiske hensyn, så ved man også at andre ekkoer på PPI'en er fjendtlige enheder.

At dette har en konsekvens for fastlæggelsen af FOD's radarpolicy er åbenbart, det begrundes også kravet om nært og hurtigt virkende samarbejde mellem skibe og kystradarstationer.

- - - - -

Udover disse større øvelser indgår i KFL's årlige øvelsesprogram som regel en øvelsesdeling med den opgave at udvikle og vedligeholde træningen i minestrygning og en årlig større MTB-øvelse, begge med deltagelse af norske og tyske enheder; disse øvelser præges af en voksende tysk deltagelse, og giver mig ikke anledning til særlige kommentarer.

I en længere årrække har vi endvidere haft en årlig KFL's øvelsesgruppe, hvor hovedparten af KFL's udrustede enheder er samlet til fællesøvelser.

Selvom en sådan øvelsesgruppe er alt andet end ^{en}krigsmæssig formation og kun tjener uddannelsesformål, lægger jeg fortsat megen vægt på, at man indlægger en sådan i det årlige øvelsesprogram og helst af en varighed af ikke under en måned.

Thi kun herved bliver det muligt at gennemføre en serie øvelser, hvori deltager de fleste af vore skibstyper, jeg tænker særligt på øvelser, hvori deltager u-både, fregatter, korvetter og MTB, medens behovet for minelæggeres og mine-

strygeres deltagelse i fællesøvelser er knapt så påkrævet.

Ved disse øvelser opnås først og fremmest en uddannelse i almindelig taktisk optræden såvel om dagen som om natten, og man opnår den uundværlige vedligeholdelse af kendskabet til NATO-publikationer, fremfor alt til ATP-1. De enkelte divisionschefer eller skibschefer får herved taktiske opgaver, som det ellers ikke er muligt at give dem og får ved chefsmøderne lejlighed til at drøfte de trufne dispositioner og drage den rette lære af dem.

Jeg tror også, at øvelsesgruppen har betydning for opretholdelsen af en god disciplin i almindelighed; det er en tradition, at der kræves mere med hensyn til reaktion og vel at mærke rigtig reaktion ved de forskellige fletexercises m.v. end ved divisionernes eller skibenes selvstændige øvelser på andre tider af året.

At der også er en revers af medaljen hvad angår belastningen på personellet, skal jeg kort kommentere senere.

Af øvelser, der normalt indgår i disse øvelsesgruppers programmer, skal jeg omtale nogle enkelte samt opnævne nogle erfaringer.

1. For direkte samarbejde mellem danske fighter/bombers og MTB er udarbejdet en standardoperationsordre, der fastsætter regler for hvorledes et sådant kombineret angreb udføres i døgnets lyse timer mod et større mål i de danske farvande.

Ordren er opbygget på det princip, at MTB'er forud er deployeret til spredte waiting positions enten udenfor radar rækkevidde eller i radarskjul. På et aftalt klokkeslet sættes angrebet ind således, at flyverangrebet sættes ind først; medens dette foregår, foretager MTB'erne deres opløb i forskellige sektorer, så målet omfattes fra alle sider; torpedoskydningen foretages så i det øjeblik den sidste flyver dropper sin sidste raket.

Denne øvelse er blevet gennemført med virkelig gode resultater mange gange og kan vel tænkes at blive benyttet under krigsforhold.

Fra tysk side har man udvist megen interesse for denne operation, også som en tænkelig krigsoperation; flyvertaktisk kommando har med megen interesse deltaget i disse øvelser, som giver en fortrinlig træning af alle deltagende.

Når der nu fra NAVNORTH's side efterspørges principer for anti-invasionstaktik - sådanne findes nemlig ikke i ATP-1 eller andetsteds - er det naturligt bl.a. at pege på denne operationsordre, idet den ikke alene er anvendelig mod en styrke, der vil forcere sig gennem vore stræder, men efter omstændighederne også mod en invasionsstyrke, f.eks. omkring dennes opankringstidspunkt netop når det dages.

2. Der er ligeledes udarbejdet en KFL ORD for tæt taktisk samarbejde mellem overfladeenheder og MTB'ere; også for denne operationsordre har den tyske marine vist interesse.

3. Artilleritaktiske øvelser (det vil sige skydning med forlagt sigte med kaliber ammunition) om dagen genoplivedes med KFL EDL 3/1956, og på grundlag af de indvundne erfaringer er denne form for taktisk træning blevet fortsat i de følgende år med endog særdeles stort udbytte.

Indtil nu har kun WILLEMOES-klassen og ESBERN SNARE-klassen kunnet deltage aktivt ved skydning, men næsten alle andre enheder blandt andet MTB'er har været inddraget i øvelserne som målfartøjer.

Hovedformålet med øvelserne har været at øve skibscheferne, især fregatcheferne i taktisk føring af enheder enkeltvis og divisionsvis under artillerikamp, herunder også påvirket af opståede fingerede skader som følge af modstandernes opnåede

træfning, observeret af nedslagsobservatorer.

Ved at lade øvelserne udføre under skydning med forlagt sigte opnåedes dels, at de fik et særdeles realistisk forløb, idet tidsfaktorerne (den virkelige tid til måludpegning, målfatning og ildåbning medgående tid under skydning kom med i billedet i modsætning til andre øvelser, hvor skydning blot markeres med projektørblink), egne og modstanderens manøvres indflydelse på træfningen kom til at spille en virkelig rolle, og den kunstige tåges muligheder og begrænsninger konstateredes, dels at de samlede skibsbesætninger blev inddraget i øvelserne og under disse med udbytte blev holdt i ånde.

Som noget nyt gennemførtes i EGR I/59 en artilleritorpedotaktisk øvelse med deltagelse af een ESBERN SNARE-klassen og to WILLEMOES-klassen samt een BESKYTTEREN-klassen.

For at gøre torpedoskydningen realistisk fastsattes, at torpedoerne skulle affyres før ildåbning med artilleriet på max. effektiv skudafstand 10000 yards med det formål:

- 1) at vise de torpedobærende enheder, at torpedoskuddene overfor en artilleritaktisk overlegen modstander skal sættes ind så tidligt som muligt, og
- 2) for at introducere taktisk anvendelse af trådstyrede torpedoer overfor vore større overfladeenheder.

Det er KFL's tanke, at fortsætte med afholdelse af såvel artilleritaktiske som artilleritorpedotaktiske øvelser fremover, idet de afrunder uddannelsen af såvel cheferne som besætningerne i deres egentlige krigshåndværk.

(Eksempel på indhøstet erfaring.

Med een ildledelsesenhed opnås træfning i 125 tons MTB på vej i T-angreb på afstande indenfor 8000 - 4000 yards, det vil sige målet har i bedste tilfælde modtaget "nedkæmpende

dosis" på 8000^x, i dårligste på 4000^x ved anvendelse af 102 mm kaliber).

4. I øvelsesgruppen 1959 blev der endvidere indlagt en alarmeringsøvelse, der havde til formål at prøve de bestemmelser, der er fastsat, når der foreligger "submiss" eller "subsunk".

5. Man har fortsat benyttet den mobile MTB-base til taktisk ledelse af MTB og har til stadighed kunnet konstatere, at man inden for radarrækkevidde i mange tilfælde kan foretage direkte taktisk ledelse med bedre resultater, end om bådene skulle løse opgaven alene; bl.a. er det som regel muligt at give den enkelte MTB et bedre helhedsbillede af den taktiske situation og give dem bedre angrebsdata.

Der etableredes ved sådanne lejligheder som regel et direkte samarbejde med en kystradarstation; erfaringerne om dette samarbejde er gode.

Lad mig tilføje, at denne "shore direction" af MTB'er er den undtagelse, der bekræfter reglen om at taktisk kontrol ikke kan finde sted fra land.

6. Erfaringerne fra en række air reconnaissance-øvelser, hvor hele det danske farvandsområde blev gjort til genstand for recognoscering, går ud på, at det er muligt for flyvere at danne sig et næsten fuldstændigt billede over styrker til søs og i havne, såfremt der ikke foretages camouflager.

Erfaringerne siger endvidere, at det er muligt at camouflere sig mod visuel recognoscering, medens fotorecognoscering næsten altid afslører enheders tilstedeværelse.

7. Det har vist sig muligt ved hjælp af "Inflight reports" i tide at give en kommanderende på søen underretning om resul-

tater af recce-flyvninger.

8. Det er en stadig erfaring - hvilket ikke kan overraske nogen - at fart har den største betydning i de forskellige taktiske situationer. WILLEMOES-klassens overlegenhed på dette punkt er jævnligt kommet til udtryk.

9. Kunstig tåge er fortsat et virkningsfuldt middel i forskellige taktiske situationer.

10. Det er fortsat nødvendigt at indøve en effektiv visuel udkigstjeneste.

11. Der er behov for en udvidelse af "damage control"-tjenesten og for indenbords foranstaltninger mod atomangreb.

12. Der er behov for en procedure for spredning af egne styrker før et atomangreb mod en fjendtlig styrke og for et efterfølgende follow-up angreb.

Jeg skal så endelig slutte med nogle bemærkninger om personelle problemer.

Vi har nu i nogle år levet under den såkaldte 75% bemanning af vore skibe.

Jeg ser vel begrundelsen herfor og er enig i nødvendigheden heraf. Men, man må gøre sig klart hvad det koster. For det første er det med 'no warning' in mente nok noget problematisk, om vi i givet fald når at få suppleret op til fuld bemanning, og selv i så tilfælde må man indkalkulere, at dette supplement i træningsmæssig henseende er en del tilbage for den øvrige besætning.

Hertil kommer, at det under den almindelige fredstidsuddannelse betyder, at man ikke kan nå så meget i en bestemt tidsperiode.

Den nødvendige vedligeholdelse af skibe og deres materiel kræver i dag forholdsvis langt mere tid end førhen, man kan ikke længere nøjes med eftersynsarbejder fredag EM og lørdag FM, selv med fuld bemanning; med en reduceret besætning vokser den tid, man skal afse hertil, relativt stærkt, og tiden til øvelser og uddannelse bliver væsentligt kortere.

Dette må vi i praksis tage hensyn til og gør det også bl.a. i øvelsesgruppen ved at skære ned på øvelsesperioden.

Det er min opfattelse, at man i al fald i vore forholdsvis små enheder ikke bør lægge sig fast på denne politik som noget varigt, men efterhånden som det bliver muligt igen gå over til fuld eller dog næsten fuld bemanning.

Iøvrigt gør manglen på personel sig så stærkt gældende, at vi f.eks. på signalsiden har de største vanskeligheder med at gennemføre en nogenlunde tilfredsstillende bemanning af signalmateriellet og ofte må overbelaste personellet, hvad er nok så uheldigt set ud fra et almindeligt personelpolitisk synspunkt.

Men det må stå klart, at vi er nødt til af og til at have øvelser, hvor der er tale om en ekstraordinær belastning, som tilfældet vil blive under krigsforhold.

Om personellets kvalifikationer skal jeg udtale, at det er mit indtryk, at personellet i KFL's skibe både kan og vil løse deres opgave på fuldt tilfredsstillende måde; denne udtalelse bygger på en sammenligning med andre NATO-mariners personel under fælles øvelser.

Det er mit indtryk, at skibenes søofficerer har hovedæren herfor; de arbejder med ihærdighed og en fast vilje til at præstere det bedste og viser en høj grad af initiativ.

Det har glædet mig at se dette, ikke mindst fordi

vi en årrække har måttet arbejde med forældet materiel og uden større udsigt til en fornyelse; at en og anden er blevet mismodig forstår jeg så udmærket.

Men nu har vi fået et byggeprogram, og vi har fået et forsvarsforlig, hvor der relativt er mange penge til søværnet.

Der er meget at tage fat på for at få ^{bygget} op til noget virkelig effektivt, der er brug for alle gode kræfter. *ku et arbejde i fællesstræb.*